

Predposledným titulom edície filmov zo 40. a 50. rokov je satira Čert nespí

V piatok 25. novembra 2011 vyjde už predposledný titul DVD edície Slovenský film 40. a 50. rokov, ktorú na tohtoročnú jeseň pripravili Slovenský filmový ústav (SFÚ) a vydavateľstvo Petit Press. Je ním prvá slovenská satira *Čert nespí* z roku 1956, nakrútená podľa literárnej predlohy Petra Karvaša. Jej réžie sa ujali Peter Solan a František Žáček.

Film *Čert nespí* je prvá slovenská filmová satira, ktorá vtipne obhajuje právo jednotlivca na osobný smútok aj v návale optimistickej propagandy. Zároveň kritizuje účelové skresľovanie skutočnosti v novinách a parodizuje alkoholizmus na pracovisku. Na jeho vznik mala vplyv súdobá situácia na začiatku 50. rokov minulého storočia. Vtedy sa v československej literatúre začali rozvíjať odborné diskusie o prekonávaní schematizmu, potrebe umeleckej satiry a krátkych literárnych žánrov. Tieto diskusie vyvrcholili v novembri 1954 na Celoštátnej konferencii o satire v Prahe, na ktorej došlo k rehabilitácii základného znaku tohto žánru – kritického pohľadu na život jednotlivca či spoločnosti.

Prvým výsledkom mierneho ideologického uvoľnenia v tejto oblasti na Slovensku bola satirická kniha poviedok Petra Karvaša *Čert nespí* z roku 1954, ktorá sa stala námetom pre rovnomennú prvú slovenskú filmovú satiru. Film *Čert nespí* vznikol podľa poviedok *Smutný káder* a *Typický prípad* z literárneho cyklu *Príbehy nenápadného mládenca* a podľa poviedky *Veľkorysá kampaň* z cyklu *Bezúhonné podobizne*. Jednotlivé poviedky vo filme rámcuje priebeh zasadnutia fiktívnej schvaľovacej komisie, ktorá má za úlohu zhodnotiť, či je film dostatočne kritický a či zodpovedá vtedajším predpísaným trendom.

Film *Čert nespí* má aj iné prvenstvo v slovenskom dlhometrážnom hranom filme. Debutovali ním dvaja filmoví režiséri a jeden kameraman. Peter Solan, jeden z prvých slovenských absolventov FAMU v Prahe, filmový dramaturg František Žáček a kameraman Vladimír Ješina. Ako prebiehala vzájomná spolupráca dvoch režisérov, si spomína Peter Solan slovami: „Žáček bol neobyčajne múdry človek, veľmi som si ho vážil. Mal však v sebe rôzne divoké prúdy a nenašli sme spoločnú reč, nevznikla medzi nami spolupráca typu *Kadár a Klos*.“ Na rozdelenie režisérskych práce medzi nimi však mali vplyv aj iné okolnosti: „*Čert nespí* je zložený z troch poviedok a predelových scén s hodnotiacou komisiou. Žáček mal nakrúcať tretiu poviedku *Veľkorysá kampaň* a komisiu, ja prvé dve poviedky – *Smutný káder* a *Typický prípad*. Každú z poviedok spracoval iný scenárista, so Žáčkom sme sa stretli, len keď sme riešili dekorácie. Bol medzi nami dohovor, že keď ja budem nakrúcať, Žáček bude stáť vzadu a bude ma upozorňovať na prípadné režijno-organizačné problémy, a keď bude nakrúcať on, ja ho budem sledovať a ak by sa mi niečo nepozdávalo, ozvem sa. Keď sa začalo nakrúcanie, Žáčkovi začalo byť nedobre. Stihol nakrútiť tretiu poviedku, *Veľkorysú kampaň*, no zistilo sa, že má infarkt. Ostatné časti filmu som teda dokončil ja.“

Film *Čert nespí* sa nakrúcal v Bratislave. Vystupujú v ňom viacerí herci, pričom jeho hlavní predstavitelia sa netradične predstavili v štyroch filmových úlohách, keďže vystupovali vo všetkých poviedkach filmu. Veľkú hereckú príležitosť dostal herec Ivan Krivosudský, ktorý stvárnil postavu Cyrila Kvasničku, zjednocujúcu všetky poviedky. Film vtipne uvádzajú aj uzatvárajú animované titulky. Peter Solan neskôr nakrútil aj ďalšie adaptácie diel Petra Karvaša, medzi nimi snímku *Prípád Barnabáš Kos*, ktorú Solan sfilmoval tiež z Karvašovej zbierky poviedok *Čert nespí*, a ďalej film *Pán si neželal nič* a televízne snímky *Sedem svedkov* a *Malá anketa*.

informácie sú spracované z časopisu, ktorý je súčasťou vydania DVD

ČERT NESPÍ (1956)

Réžia: Peter Solan, František Žáček • Námet: Peter Karvaš (poviedky Smutný káder, Typický prípad, Veľkorysá kampaň z knihy Čert nespí) • Scenár: Maximilián Nitra, Jozef Alexander Tallo, František Žáček • Literárna spolupráca: Peter Karvaš • Kamera: Vladimír Ješina • Hudba: Milan Novák • Strih: Bedřich Voděrka • Zvuk: Rudolf Pavlíček • Architekt: Ivan Vaníček • Vedúci výroby: Gejza Maráky • Hrajú: V rámci komisie – Bohuš Králik, Jozef Kroner, Jozef Sodoma, Branislav Koreň, Oľga Vronská, Ivan Krivosudský, Smutný káder – Bohuš Králik, Jozef Kroner, Jozef Sodoma, Branislav Koreň, Oľga Vronská, Ivan Krivosudský, Adam Matejka, Eva Bartovičová, Typický prípad – Bohuš Králik, Jozef Kroner, Jozef Sodoma, Branislav Koreň, Oľga Vronská, Ivan Krivosudský, Eva Krížiková, Eugen Senaj, Ondrej Jariabek, Ivan Mistrík, Vladimír Zimmer, Štefan Figura, Zdena Gruberová, Juraj Paška, Emil Horváth st., Viliam Polónyi, Josef Křepela, Karol Skovay, Veľkorysá kampaň – Bohuš Králik, Jozef Kroner, Jozef Sodoma, Branislav Koreň, Oľga Vronská, Ivan Krivosudský, Eva Bartovičová, František Kabrheľ, Július Bulla, Alojz Kramár, Július Vašek, Jozef Krčmárik, Ema Kováčová a ďalší • Minutáž: 95 min. • Distribučná premiéra: 13. február 1957

DVD edícia Slovenský film 40. a 50. rokov obsahuje desať významných titulov z obdobia dvoch spomínaných desaťročí, tri z nich sú snímky Paľa Bielika, najvýraznejšieho tvorcu tohto obdobia. Desiatku tvoria tituly *Kapitán Dabač* Paľa Bielika, *Šťastie príde v nedeľu* Jána Lacka, *Rodná zem* Jozefa Macha, *Štyridsaťštyri* Paľa Bielika, *Štvorylka* Jozefa Medveda, *Varuj...!* Martina Friča, *Vlčie diery* Paľa Bielika, *Katka* Jána Kadára, *Čert nespí* Petra Solana a Františka Žáčka a *Dáždňik svätého Petra* Vladislava Pavloviča a Frigyesa Bána. Všetkých desať DVD nosičov vyjde s rovnakým obsahom ako po minulé roky, okrem filmov sú na nich aj bonusy, medzi nimi informácie o filme, ohlasy z tlače, profily tvorcov a fotogaléria. Titulky a menu majú DVD slovenské a anglické a ku každému filmu je ako predfilm pripojený jeden dobový *Týždeň vo filme*. Osem filmov z edície je aj s komentárom pre nevidiacich (*Kapitán Dabač*, *Šťastie príde v nedeľu*, *Rodná zem*, *Štvorylka*, *Varuj...!*, *Vlčie diery*, *Čert nespí* a *Dáždňik svätého Petra*). Ako súčasť s každým DVD vyjde časopis, ktorý prostredníctvom rozhovorov a profilov tvorcov, štúdií k filmom či výňatkov z dobovej tlače ilustruje dobu vzniku týchto diel aj ich prijatie divákmi a kritikou. Jednotlivé filmy vychádzajú v týždenných intervaloch od piatka 30. septembra do 2. decembra 2011 a zakúpiť si ich bude možné v novinových stánkoch, priamo vo vydavateľstve Petit Press, v predajni KLAPKA.SK na Grösslingovej ul. 43 a na www.petitshop.sme.sk alebo www.klapka.sk.

Viac informácií o DVD edícii Slovenský film 40. a 50. rokov a jej jednotlivých tituloch nájdete na www.sfu.sk.